

NAUČNÁ STEZKA LESNÁ

Lesní hospodářství

3. zastávka

Český les je geomorfologickým pokračováním Šumavy, od které je oddělen Všerubským mezihořím a dělí se na tři odlišné oblasti: Čerchovský les, Kateřinskou kotlinu a Dyleňský les. Tato naučná stezka se nachází v jižní části Dyleňského lesa v nadmořské výšce 550 – 750 m.n.m. Podloží tvoří především rula, méně už je zastoupena žula, granolit, fylit, svor a diorit. Z přírodních podmínek vyplývá převaha jedlobukového lesního vegetačního stupně (LVS), méně pak je zastoupen smrkobukový LVS s rostlinnými společenstvy svěží a kyselé řady. V přirozené dřevinné skladbě lesa zde tedy dominoval buk lesní *Fagus sylvatica* (obr.1) a jedle bělokorá *Abies alba Mill.* V souvislosti s osidlováním zdejšího kraje a rozvojem průmyslu, především sklářství, došlo v průběhu 17. – 19. století téměř k vykáčení původních rozsáhlých jedlobukových lesů. Především bukové dříví bylo totiž žádanou surovinou na výrobu dřevěného uhlí, jako palivo a v neposlední řadě se z něj vyráběla potaš, která byla důležitou sklářskou přísadou. Náhradou pak zde byly vysázeny většinou lesy smrkové.

Vznik smrkových monokultur (lesních porostů se 100% zastoupením smrku) potom na dlouhou dobu ovlivnil lesnické hospodaření. Smrk ztepilý *Picea abies Karst.* má v této oblasti příznivé podmínky pro svůj růst, vytváří zde vysoké zásoby dříví, umělá obnova porostů (výsadba nových stromků na pasece) je relativně úspěšná i při velkoplošném holosečném způsobu hospodaření. Smrkové dříví se díky svým technickým vlastnostem, všestranné použitelnosti a snadné opracovatelnosti stalo, zvláště v průběhu 19. – 20. století, z pohledu dřevozpracujícího průmyslu nejžádanějším. Všechny tyto důvody vedly k tomu, že se smrk stal nejoblíbenější lesní hospodářskou dřevinou, která byla až nekriticky upřednostňována.

Les však plní vedle produkce dřeva i jiné funkce. V podmínkách Českého lesa je les přirozeným přírodním společenstvem. Je zde nezbytným krajinnotvorným prvkem s důležitými ekologickými a environmentálními účinky. Existence trvalého a stabilního lesa je důležitá pro vodní režim a zadržování vody v krajině, příznivě ovlivňuje klima, chrání půdu před degradací a erozí, vytváří podmínky pro výskyt živých organismů vázaných na lesní prostředí. Umožňuje rekreační využití návštěvníkům lesa a terapeuticky na ně působí.

Nepůvodní, uměle vysázená a stejnověká smrková monokultura však tyto mimoprodukční funkce lesa není schopna dostatečně naplňovat především z následujících důvodů:

- mělké kořenění smrku je náchylné k vývrátům (obr.2)

- na nepůvodních stanovištích dochází k významnému napadení dřevokaznými houbami, zejména václavkou smrkovou *Amillaria ostoye* (ROMANG.) HERINK, která znehodnocuje dřevo tzv. hnilobou a tím snižuje jeho technickou použitelnost a zvyšuje nebezpečí polomů

- umožňuje přemnožení kalamitních hmyzích škůdců (především lýkožrout smrkový, lýkožrout lesklý, bekyně mniška a plaskohřbetky r. *Cephalcia*), kteří při své gradaci mohou poškodit nebo až zničit rozsáhlá území smrkových porostů

- díky nedostatečnému opadu nedodává smrk zpět do půdy odebrané živiny, čímž ji ochuzuje a okyseluje

Tyto vlivy pak ohrožují stav lesa i jeho samotnou existenci.

Hlavním úkolem lesníků tedy v současnosti je vhodným hospodařením a postupnou přeměnou dřevinné skladby na smíšený les, tvořený především smrkem, bukem a jedlí, zajistit trvalost a stabilitu lesa tak, aby byly naplněny všechny jeho funkce.

obr. 2

Die Forstwirtschaft

Český les ist geomorfologische Fortsetzung des Böhmerwaldes (Sumava). Von diesem Gebirge trennt ihn Vseruby – Pass (Zwischengebirge Vseruby). Český les gliedert sich auf drei Regionen: Cerchovsky les, Katerinska kotlina und Dylensky les. Dieser belehrender Steg befindet sich im südlichen Teil von Dylensky les, in der Meereshöhe 550 – 750 m. Das Grundgestein bildet vor allem der Gneiss, weniger sind schon Granit, Granulit, Fylit, Klammer und Diorit vertreten. Aus den Naturbedingungen folgt die Überlegenheit der Vegetationsstufe Tanne – Buche, weniger ist dann Fichte – Buche vertreten, mit den Pflanzengesellschaften frischer und saurerer Reihe. In den natürlichen Baumartenstruktur des Waldes dominiert die Rotbuche und die Weisstanne. In dem Zusammenhang mit der Industrieentwicklung, vor allem der Glasindustrie, ist im Laufe des 17. – 19. Jahrhunderts fast zur Ausordnung ursprünglicher Tannen – Buchen Wälder gekommen. Buchenholz und in der nicht letzter Reihe, hat man aus dem Buchenholz Pottasch erzeugt, welche ein wichtiger Zusatz bei den Glasserzeugung war. Als Ersatz wurden dann meistens Fichtenbestände gepflanzt.

obr. 1

Die Entstehung der Fichtenmonokulturen (Forstbestände mit hundertprozentiger Vertretung der Fichte) dann auf sehr lange Zeit die Forstwirtschaft beeinflusst hat. Die Fichte hat in diesem Gebiet günstige Bedingungen für ihre Wachstum, sie bildet da grosse Holzvorräte. Künstliche Verneuerung der Bestände (die Pflanzung neuer Bäumchen auf der Schlagfläche) ist relativ erfolgreich auch bei grossflächigem Kahlschlagwirtschaften. Fichtenholz, dank ihren technischen Eigenschaften, allseitiger Verwendbarkeit und einfacher Bearbeitung, besonders binnen 19. und 20. Jahrhunderts aus der Sicht der Holzindustrie, das am meisten erwünschte Holz wurde. Alle diese Gründe führten dazu, dass Fichte zum beliebtesten Holzbaumart geworden ist. Sie wurde bis unkritisch vorne gezogen.

Der Wald erfüllt aber ausser der Holzproduktion auch andere Funktionen. In der Bedingungen des Gebietes Cesky les ist der Wald natürliche, naturgemässe Gesellschaft. Er ist da ein unumgängliches landschaftsformiges Element mit wichtigen ökologischen und environmentalen Wirkungen. Die Existenz dauerhaftes und stabiles Waldes ist wichtig für Wasserregime und für das Aufhalten des Wassers in der Landschaft. Wirkt günstig auf das Klima, schützt das Boden gegen Degradation und Erosion, bildet Bedingungen für das Vorkommen lebendiger Organismen, welche auf das Waldmilieu gebunden sind, ermöglicht den Besuchern des Waldes die Erholung. Der Wald besitzt auch therapeutische Wirkung.

Künstlich ausgepflanzte, nichtursprüngliche, gleichaltrige Fichtenmonokultur ist aber nicht fähig diese immaterielle Leistungen des Waldes zu erfüllen. Besonders aus folgenden Gründen:

- sie hat flaches Wurzelsystem und deswegen ist zu den Windwürfen geneigt (Bild Nr.2)

- auf den nichtursprünglichen Standorten kommt zu bedeutenden Überfallen aus der Seite der Holzzerstörenden Pilzen, besonders vom Hallimasch, welcher das Holz durch die sogenannte Fäule entwertet und so die technische Verwendbarkeit herabsetzt und erhöht die Windwurfgefahr.

- Ermöglicht die Insektenmassenvermehrung (vor allem der Buchdrucker, der Kupferstecher, die Nonne und die Fichtenblattwespe). Diese Schädlinge können bei ihrer Gradation beschädigen, ja sogar umfangreiche Gebiete der Fichtenbestände vernichten.

- dank ungenügendem Abfall kehrt die Fichte nicht zurück in den Boden angenommene Nährstoffe und so verärmt sie das Boden und macht es sauer.

Diese Wirkungen bedrohen den Waldzustand und seine selbe Existenz.

Die Hauptaufgabe der Förster in der Gleichzeitigkeit ist schicklich wirtschaften und nach mit Bestandesumwandlung gemischte Wälder erzielen. Mit diesen Beständen, welche vor allem Fichte, Buche und Tanne bilden werden, dann zum Andauern und zur Stabilität des Waldes kommen, so dass alle seine Funktionen erfüllt werden.

LESY ČESKÉ REPUBLIKY, VSTUPE BEZ KLEPÁNÍ

